

2024-09-10 Nr. NV-2375

ĮSTATYMO PROJEKTAS TAP-24-935(2) TAIS 24-5267(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIŲ ĮSTATYMO NR. VIII-950 1, 3, 4, 24 STRAIPSNIŲ IR III SKIRSNIO PAVADINIMO PAKEITIMO BEI ĮSTATYMO PAPILDYMO 19 ³ STRAIPSNIU IR PRIEDU ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Vidaus reikalų ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-09-03	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☐ Taip ☒ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Lietuvos Respublikos nacionalinio pranešėjo kovos su prekyba žmonėmis klausimais (toliau – Nacionalinis pranešėjas) funkcijos vykdymas deleguotas Vidaus reikalų ministerijai. Pagal Vyriausybės 2016 m. lapkričio 23 d. nutarimą Nr. 1161 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinio pranešėjo kovos su prekyba žmonėmis klausimais“, priimtą įgyvendinant 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/36/ES dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, **Nacionaliniu pranešėju skiriamas Vidaus reikalų ministerijos atstovas**. Pagal minėtą direktyvą, valstybės narės imasi būtinų priemonių nacionalinių pranešėjų sistemai ar lygiaverčiams mechanizms sukurti, kurių užduotys, be kita ko, yra analizuoti prekybos žmonėmis tendencijas, vertinti kovos su prekyba žmonėmis rezultatus.

Taigi, šiuo metu Vidaus reikalų ministerija vykdo ir valstybės politikos kovos su prekyba žmonėmis srityje formuotojo, ir kovos su prekyba žmonėmis priemonių vykdytojo ir koordinatoriaus, ir Nacionalinio pranešėjo funkcijas, kurios tarpusavyje nėra suderinamos, nes **neišlaikomas Nacionalinio pranešėjo nešališkumo (nepriklausomumo) statusas**.

Europos Tarybos Kovos su prekyba žmonėmis ekspertų grupė (GRETA) 2019 m. birželio 21 d. ataskaitoje „Dėl Lietuvos veiksmų įgyvendinant Europos Tarybos Konvenciją prieš prekybą žmonėmis“ **rekomendavo Lietuvai įsteigti nacionalinio pranešėjo kovai su prekyba žmonėmis pareigybę, kaip nepriklausomą subjektą**, siekiant užtikrinti efektyvią kovos su prekyba žmonėmis valstybės institucijų veiklos stebėseną ir rekomendacijų joms teikimą; šis nepriklausomas subjektas privalo būti aprūpintas žmogiškaisiais ir finansiniais ištekliais, kad efektyviai vykdytų savo funkcijas. **Analogišką rekomendaciją GRETA pateikė ir 2023 m.**

Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) 2022 m. atliktų tyrimų „Nacionalinio pranešėjo statuso Lietuvoje atitikties vertinimas“ ir „Nacionalinio pranešėjo statuso Lietuvoje pokyčio sprendimo vertinimas“ vertinimu, Lietuvoje sukurta sistema negali būti laikoma visa apimtimi atitinkančia Nacionalinio pranešėjo arba lygiaverčio mechanizmo nepriklausomumo principo.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Siekiant užtikrinti Nacionalinio pranešėjo statuso nešališkumą (nepriklausomumą) ir atriboti valstybės politikos kovos su prekyba žmonėmis srityje formavimo, įgyvendinimo ir koordinavimo funkcijas nuo kovos su prekyba žmonėmis stebėsenos, **Įstatymo projektu siūloma Nacionalinio pranešėjo funkciją perduoti vykdyti Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigai.**

Siūloma nustatyti, kad Seimo kontrolieriai, atlikdami kovos su prekyba žmonėmis stebėseną:

- analizuoja ir vertina prekybos žmonėmis tendencijas ir kovos su prekyba žmonėmis rezultatus;
- vidaus reikalų ministro nustatyta tvarka renka statistinius duomenis ir kitą informaciją apie prekybos žmonėmis situaciją ir kovos su prekyba žmonėmis priemones bei veiksmus;
- rengia metinę kovos su prekyba žmonėmis situacijos Lietuvoje apžvalgą;
- teikia informaciją apie kovos su prekyba žmonėmis situaciją Lietuvoje Europos Sąjungos kovos su prekyba žmonėmis koordinatoriui, suinteresuotoms institucijoms ir organizacijoms;
- dalyvauja Europos Sąjungos nacionalinių pranešėjų arba lygiaverčių mechanizmų prekybos žmonėmis klausimais tinkle;

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

- turi teisę teikti pasiūlymus dėl pažangos kovojant su prekyba žmonėmis Seimui, Vyriausybei ir jos sudaromai Kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo komisijai;
- turi teisę gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, kitų organizacijų informaciją, būtiną kovos su prekyba žmonėmis stebėsenai atlikti.

Kartu siūloma papildyti Įstatyme apibrėžtą nešališkumo ir teisingumo principą, kuris papildžius reikštų, kad Seimo kontrolieriai vienodai (lygiai teisingai) gina visus žmones, nepaisydami ne tik jų tautybės, rasės, lyties, kalbos, kilmės, socialinės padėties, religinių įsitikinimų ar politinių pažiūrų, bet ir pilietybės, tikėjimo, pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės¹, **patikslinti kitas nuostatas**, suderinant jas su galiojančiais įstatymais.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Siūlomas Įstatymo įsigaliojimas **2025 m. sausio 1 d.**

Įstatymui įgyvendinti prireiks papildomų valstybės biudžeto lėšų, metinis asignavimų poreikis – 130, 5 tūkst. Eur, iš jų darbo užmokesčio sąnaudos – 74 tūkst. Eur (dviem darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, ir (ar) valstybės tarnautojams, kurie padės vykdyti Seimo kontrolieriams Nacionalinio pranešėjo funkciją), išlaidos kompiuterinei ir kt. įrangai – 10 tūkst. Eur, komandiruočių sąnaudos – 10 tūkst. Eur, sociologiniam tyrimui – 36,5 tūkst. Eur. **Lėšų ir pareigybių perskirstyti neplanuojama**, argumentuojant tuo, kad Vidaus reikalų ministerijoje, be Nacionalinio pranešėjo funkcijos, tai pačiai pareigybei yra priskirtos ir kitos funkcijos. **2025 m. preliminariniuose asignavimuose Seimo kontrolierių įstaigai yra numatyta 125 tūkst. Eur., likusius 5,5 tūkst. Eur. Seimo kontrolieriaus įstaiga padengs iš vidinių asignavimų.**

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Vyriausybės sudaryta² Kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo komisija 2022 m. spalio 13 d. posėdyje pritarė Nacionalinio pranešėjo funkcijos perdavimui Seimo kontrolierių įstaigai.

Vyriausybė 2023 m. liepos 5 d. pasitarime, kuriame buvo pristatyta Nacionalinio pranešėjo metinė informacija apie kovos su prekyba žmonėmis situaciją, pavedė Vidaus reikalų ministerijai, suderinus su Seimo kontrolierių įstaiga, pateikti Vyriausybei teisės aktų projektus dėl Nacionalinio pranešėjo funkcijų perdavimo Seimo kontrolierių įstaigai.

Seimo Žmogaus teisių komitetas 2023 m. gruodžio 13 d. posėdyje pritarė nacionalinio pranešėjo funkcijų priskyrimui Seimo kontrolierių įstaigai, kaip vykdančiai nacionalinės žmogaus teisių institucijos funkcijas, ir pasiūlė parengti teisės aktų projektus bei skirti pakankamai žmogiškųjų ir finansinių išteklių, kad nacionalinis pranešėjas galėtų funkcijas veiksmingai vykdyti.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Įstatymo projektas suderintas su Seimo kontrolierių įstaiga, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Teisingumo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Finansų ministerija, Generalinė prokuratūra, Nacionalinė teismų administracija, Valstybinė darbo inspekcija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Užimtumo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacija, Nacionalinė asociacija prieš prekybą žmonėmis, Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuru.

Įstatymo projektas ir jo aiškinamasis raštas patikslinti po aptarimo tarpinstituciniame pasitarime.

TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS

- ☐ Esminės
☐ Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio
☐ Redakcinio pobūdžio ir (ar) teisės technikos
☒ Pastabų nėra

PAŽYMĄ PARENGĖ

Asta Klapatauskienė
 Viešojo valdymo grupė

¹ Įstatymo nuostatos suderinamos su atitinkamomis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo nuostatomis ir įgyvendinamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2022 m. spalio 13 d. sprendimas byloje Nr. C-344/20

² Vyriausybės 2016 m. rugpjūčio 11 d. nutarimas Nr. 785 „Dėl kovos su prekyba žmonėmis koordinavimo“